

דף נ"ה

תורמים תאנים על הגרוגרות במקום הגמרא מביאה את מה ששנינו בברייתא שרגילים לעשות תאנים גרוגרות שתורמים תאנים על הגרוגרות, במנין⁶⁵⁶,

במקום שרגילים לעשות תאנים גרוגרות שמצוים אנשים שיעשו גרוגרות וישתמרו או שהוא עצמו יעשה אותם גרוגרות לאחר זמן עם תאנים שלו. ולא גרוגרות על תאנים ואפילו במקום שרגילין לעשות תאנים גרוגרות. וממה ששנינו שתורמים תאנים על הגרוגרות במקום שרגילים לעשות תאנים גרוגרות. שבמקום שלא רגילים לעשות גרוגרות לא תורמים תאנים על הגרוגרות⁶⁵⁷.

אין תורמים גרוגרות על התאנים אף במקום שרגילים לעשות תאנים גרוגרות ושואלת הגמרא, אם יש כהן שיתן לו את התרומה מיד, מדוע במקום שאינו רגיל

לא תורמים תאנים על הגרוגרות, הרי שנינו במשנה בתרומות, מקום שיש כהן תורם מן היפה, מפני שהכהן יכול לאכלם מיד, אפילו שאינם מתקיימות לזמן רב מפני שהתאנים יפות יותר מהגרוגרות? אלא מדובר שאין שם כהן וקשה מהסיפא שאומרת. ולא אומרים שהכהן יעשה אותם גרוגרות, ואינו מפסידן. מפני שהולכים אחרי מצבן עכשיו והוא ממעט במעשר. אם אין כהן, והוא צריך להצניען עד שימצא כהן, מדוע לא יפריש גרוגרות, הרי שנינו במשנה מקום שאין כהן תורם מן המתקיים? אלא פשוט שהסיפא מדברת כשיש שם כהן. ואומרת הגמרא כן, הרישא מדברת כשאין שם כהן והסיפא מדברת כשיש שם כהן. ואמר רב פפא שממה שמעמידים את הרישא כשאין כהן ואת סיפא כשיש כהן ולא כשני תנאים, שדוחקים ומעמידים ברייתא בשני טעמים, שני מקרים שונים. ולא מעמידים אותה כשני תנאים!⁶⁵⁸

משנה

כל המנחות נילושות בפושרין⁶⁵⁹ ומשמרן שלא יחמיצו, ואם החמיצו

656 רש"י.

657 שצ' שיתרום מן המתקיים ותאנים לחים מרקיבים ואין משתמרים. רש"י.

658 ולא או' שכולה שאין כהן ורישא רבנן וסיפא כרבי יהודה שחולק במס' תרומות פ"ב (מ"ו) ואמר שלעולם תורם מן היפה. תוס'.

659 אע"ג שא' בפסחים (דף לו.) שחטים של מנחות אין לותתים אותן. מפרשים שם משום שלתיתה אינה במקום

שיריה עובר בלא תעשה, שנאמר: "כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לַה' לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ"⁶⁶⁰. וחייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפייתה.

גמרא

הגמרא שואלת מנין לומדים שחייב ועובר בלא תעשה על החמצת השיריים? ואמר

ריש לקיש שהכתוב בפרשת צו אומר "לֹא תֵאָפֶה חֶמֶץ חֶלֶקֶם" אפילו השיריים שהם חלקם של הכהנים לא תאפה חמץ. ושואלת הגמרא הרי הכתוב "לֹא תֵאָפֶה חֶמֶץ חֶלֶקֶם" בא ללמד דבר אחר כמו ששינונו בברייתא "לֹא תֵאָפֶה חֶמֶץ חֶלֶקֶם" והרי בפרשת ויקרא כתוב: "לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ"! אלא שמהכתוב: "לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ" היינו אומרים שאינו חייב אלא אחת על כולם. והכתוב "לֹא תֵאָפֶה" והרי אפיה היתה בכלל עשית המנחה. למה יצאת?, להקיש אליה, מה אפיה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבים עליה בפני עצמה, אף לישתה ועריכתה וכל מעשה יחידי שבה, לרבות קיטוף, שהוא מעשה יחידי חייבים עליה בפני עצמה!⁶⁶¹.

לומדים את ב' הדברים מפני שלא כתוב "חלקם לא תאפה חמץ"

ואומרת הגמרא שאנו לומדים מ"חלקם", לא לומדים את איסור החימוץ בשיריים מ"לא תֵאָפֶה חֶמֶץ" אלא מהסמיכות של "לֹא תֵאָפֶה חֶמֶץ" ל"חלקם", שיש איסור לאפות חמץ גם את חלקם של הכהנים. ושואלת הגמרא אולי כל הכתוב "לֹא תֵאָפֶה חֶמֶץ חֶלֶקֶם" בא ללמד שאסור לאפות את השיריים חמץ, ומנין שחייב מלקות על כל מעשה? ואומרת הגמרא שאם כן היה

וזיינים אבל לישתה אפי' שאינה בורזים היא ב' במקום זריזים. שהרי בללה זר כשרה חוץ לחומת עזרה פסולה. ומכאן קשה שמשמע שכל המנחות אפילו לחם הפנים שהוא בכלל כל המנחות ואינה במקום זריזים. ששינונו לקמן בפ' שתי הלחם (דף זה): לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ. וי"ל כמו שא' בפ' כל שעה (פסחים לו.) ציבור שאני. אבל קשה ממנחת מאפה של יחיד ולישתן ועריכתן בחוץ כלחם הפנים. וי"ל שדב' שתי הלחם (לקמן זה): הק' רישא לסיפא ורב אשי תירץ ומסיק שהיא ברותא. וצ"ל מי ששנה זו לא שנה זו. למ"ד מדת יבש נתקדשה לישתן בפנים שעשרון נתקדש ובו היה מודד לכל המנחות. ותנא שכאן סבר שמדת יבש נתקדשה. וק"ק שלא א' כן בפ' כל שעה (פסחים דף לו.). ושמא נקט את הטעם שהוא בכל המנחות כגון סולת מחבת ומרחשת אפילו למ"ד מדת יבש לא נתקדשה. תוס'.

660 נא' על הרישא ומשמרן שלא יחמיצו מקודם קמיצה. רש"י.

661 תוס' שואלים אם התרו בו על כל אחת וא' אפי' אפה ואפה חייב ב' כמו אל תשתה אל תשתה בנוזר. ואם לא התרו אלא התראה אחת מדוע חייב על כ"א. וי"ל שצ' את הכ' אפי' התרו על כל אחת ואחת משום שהמנחה נפסלה כבר והייתי או' שפטור. כמו שא' לקמן (דף נו.) המחמץ את הכשרה חייב ואת הפסולה פטור. קמ"ל שחייב מאחר שאין אלא פסול של חמוץ, ומרבים מכאן שחמץ אחר מחמץ חייב. תוס'.



צריך להיות כתוב "חֶלְקָם לֹא תֵאָפֶה חֲמִץ"⁶⁶². וכיון שכתוב "לֹא תֵאָפֶה חֲמִץ חֶלְקָם" לומדים את שני הדברים.

אפיה היא דבר שיצא מן הכלל ולמד על הכלל כולו
ושואלת הגמרא אולי הכתוב פרט באפיה והוציאה מן הכלל לחייב עליה מלקות אחת,

ואילו בלישה ועריכה לא פרט בהם חייב אחת על כולן?!
ואומרת הגמרא שגם בלישה ועריכה חייב מלקות על כל אחת משום שהאפיה היא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא על עצמו אלא על הכלל כולו.

כלל ופרט המרוחקים זה מזה אין
דנין אותם בכלל ופרט
ושואלת הגמרא מדוע לא נאמר ש"לֹא תֵעָשֶׂה חֲמִץ" הוא כלל, "לֹא תֵאָפֶה חֲמִץ" פרט.

כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט, אפיה ולא דבר אחר? ואמר רבי אפטוריקי משום שהם כלל ופרט המרוחקים זה מזה, "לֹא תֵעָשֶׂה חֲמִץ" בפרשת ויקרא "לֹא תֵאָפֶה חֲמִץ" בפרשת צו. וכל כלל ופרט המרוחקים זה מזה אין דנין אותם בכלל ופרט⁶⁶³.

ושחט את החטאת במקום העולה זה ורב אדא בר אהבה הקשה, ויש אומרים בנה אב לכל החטאות שטעו' צפון

זה מזה בכלל ופרט? הרי שנינו בברייתא על הכתוב בנשיא: 'וְשָחַט אֹתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה', היכן עולה נשחטת? בצפון, אף זה בצפון. וכי אנו לומדים מכאן ששוחטים את החטאת בצפון? והלא כבר נאמר: "זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת"? למה זה יצא? לקובעו, שאם לא שחט אותו בצפון

662 תוס' שואלים שגם את היה כ' חלקם לא תאפה חמץ היינו דורשים לחלק מהכ' לא תאפה שהזכיר אפיה ולא כתוב תיעשה. כמו שמת' לגבי שבת (דף ע.) לחלק מלא תבערו והק' הא איצטריך להבערת בת כהן שלא דוחה שבת משום שכ' בכל מושבותיכם שמשמע בית דין. וא' תורה לא תבערו שמייתת בית דין לא דוחה שבת. וי"ל שכאן היינו או' שאפיה שאסרה רתורה היא על השיריים חלקם. אבל לא תיעשה כ' על הקומץ ואסר כל עשיות. תוס'.

663 תוס' שואלים מה נא' לרבא שאמר שדנים כו"פ המרוחקים בפ' בנות כותים (נדה לג.). וי"ל שדוקא שם דנים מפ' שהוא בפרשה אחת, ולא כאן שהם בב' ענינים. ומה שרש"י פי' בפסחים שמ"ד דנים הוא רב אדא בר אהבה לא דק שכאן א' אפי' בב' ענינים. אלא על מח' אביי ורבא. תוס'.

פסלו⁶⁶⁴. או אינו אלא שזה טעון צפון⁶⁶⁵ ואין אחר טעון צפון⁶⁶⁶? תלמוד לומר: "וְשַׁחַט אֶת הַחֲטָאֹת בְּמָקוֹם הָעֶלְיָה", זה בנה אב לכל החטאות שטעונות צפון.

"אתו" טעון צפון ואין אחר טעון אבל אם התורה לא היתה כותבת את הפסוק השלישי "וְשַׁחַט אֶת הַחֲטָאֹת בְּמָקוֹם הָעֶלְיָה" היינו אומרים שזה, שעיר נשיא, טעון צפון ואין קרבן חטאת אחר טעון צפון. והרי הכתוב בפרשת צו "זאת תֹּרַת הַחֲטָאֹת בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֶלְיָה תִּשְׁחַט הַחֲטָאֹת" נאמר בכל חטאת. אלא מפני שהפסוק שבפרשת צו הוא כלל. והפסוק בשעיר נשיא שבפרשת ויקרא "וְשַׁחַט אֶתוֹ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֶלְיָה" הוא פרט, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט. ודנים אותם בכלל ופרט אפילו שהם מרוחקים זה מזה? והקשה רב אשי הרי הכתוב "וְשַׁחַט אֶתוֹ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֶלְיָה" כתוב לפני הכתוב "בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֶלְיָה תִּשְׁחַט הַחֲטָאֹת" ואינו כלל ופרט אלא פרט וכלל. ונעשה כלל מוסיף על הפרט התרבה כל דבר, ומדוע צריכים את הכתוב השלישי "וְשַׁחַט אֶת הַחֲטָאֹת בְּמָקוֹם הָעֶלְיָה"? אלא היה קשה לתנא שהיינו אומרם שיש מיעוט של "אתו", זה טעון צפון ואין אחר טעון צפון. ולכן צריכים את הפסוק השלישי.

664 ששנה עליו הכ' לעכב. רש"י.

665 רש"י פי' שהכ' דבמקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת כ' בשעיר נשיא. משמע שרוצה למעט את כל החטאות. וקשה א"כ לא צריך לכשהוא אומר ושחט את החטאת זה בנה אב שבגופו כ' בלא בנן אב. לכן נראה כמו שפירש באיזהו מקומן (ובחים מת.) שמאותו של שעיר נשיא לא התמעטו אלא זכרים כמותו, שעירי רגלים ראש חדש וע"ז. אך יש ליישב פירוש הקונט' דזה בנה אב לאו דווקא. תוס'.

666 כגון שעירי הרגלים או שעיר הפנימי משום שהוא כלל ופרט. תימה איך מרבה מושחט שכ' בחטאת יחיד. נא' שבמקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת הוא כלל והב' של חטאת נשיא וחטאת יחיד פרט ולא אחרים. וי"ל שביחיד כ' בכשבה וכתוב בשעירה ואחד מיותר לבנין אב. ולפי המסקנא שא' אותו קא קשיא ליה צריכים את שניהם כמו שא' באיזהו מקומן (ובחים דף מט:) למצוה ולעכב. תוס'.